

1958–1988

A Történelmi Igazságtétel Bizottságának felhívása a magyar társadalomhoz

Budapestről kaptuk az alábbi szöveget:

30 éve, 1958. június 16-án végezték ki Nagy Imrét, az 1956. október 23-án kirobbant magyar forradalom miniszterelnökét, két társával Maléter Pál honvédelmi miniszterrel és Gimes Miklós újságíróval együtt. A per egy másik vádlottját Szilágyi Józsefet titokban már korábban felakasztották. Losonczy Géza államminisztert pedig – a másodrendűnek szánt vádlottat – még a bírósági komédia megkezdése előtt a börtönben pusztították el 1957. decemberében.

Három évtizede rejtegeti a rákoskeresztúri köztemető eldugott 301-es parcellájának bozótrengetege az 1956. november 4-én kezdődött restauráció sokszáz áldozatát. Hozzá tartozóik előtt még azt is eltitkolják, hogy övéik a rabtemető melyik zugában fekszenek.

A forradalom leverését követő megtorlás példa nélkül áll a magyar történelemben. A korábbi forradalmak után a Habsburgok, Haynau és Horthy rendszere együttesen sem hurcolt meg, ítélte el, végzett ki és kényszerített száműzetésbe annyi embert, mint az 1956. november 4-én létrejött hatalom. A rendszer első embere uralomrajutása után egy héttel ország-világ előtt még azt ígérte, az eseményekben való részvételért senki sem vonható felelősségre. Ideje, hogy szembesítsük ezt az ígéretet a 301-es parcella valóságával.

A politikai vezetés mindaddig semmit nem akart megtérni, ami a forradalomra emlékeztet, holott erre épültek az elmúlt időszak eredményei, a konszolidáció életszínvonal-politikája és viszonylagos liberalizmusa, valamint a 68-as reform vívmányai.

A forradalommal történelmünk e legnagyobb nemzetközi kisugárzású, egész generációk sorsát meghatározó eseményével kapcsolatban a hivatalos politika fő módszere mindeddig a hallgatás és a feledtetés volt, melyet időről-időre a tudatos rágalmak és hazugságok tarkítottak.

Eljött az ideje annak, hogy a magyar társadalom követelje a megtorlás áldozatainak, halottaknak és élőknek teljes erkölcsi, politikai és jogi rehabilitációját. Ez előfeltétele minden megújulásnak, szellemi és politikai megtisztulásnak. És a mártírok emlékével együtt a forradalom emlékét is meg kell tisztítani a rászórt mocsoktól.

De a tisztázás és a jóvátétel hiánya és szüksége jóval hosszabb időszakot érint. Viták és találgatások folynak a Rajk-per háttéréről, miközben a nemzetközileg is fogalomná vált konstrukciós per iratait és jegyzőkönyveit, ha ugyan meg nem semmisítették őket, ma is hét lakat alatt őrzik. És mindmáig sűrű homály fedi a Rajk-per előtti és utáni konstrukciós pereket is. Így csak a legfontosabbakat említve: Demény Pál és Weishaus Aladár bebörtönzését, a Magyar Közösség és az ügynevezett kisgazdapárti összekülvők pereit, az FM-pert, melyben a mezőgazdaság szakembereit ítélték el, a Mindszenty-pert és a Grósz-pert, a MAORT-pert és a Standard-pert, a szociáldemokrata jobb- és balszárny pereit.

Mindezekben javarészt ártatlan embereket ítélték el, országos rágalomhadjárat közepette. Ha később zárt ajtók mögött egyes esetekben történt is jogi rehabilitáció, az 1945 utáni magyar demokráciát megalapozó, ártatlanul bebörtönzött kisgazdapárti, parasztpárti, polgári, szociáldemokrata, keresztény politikusok százai, a hazug szabotálási vádak alapján elítélt szakemberek ezrei máig sem részesültek politikai és erkölcsi jóvátételben. És még a minimális jogi rehabilitációja is elmaradt azoknak a tízezreknek, akiket mint osztályellenséget, mint klerikális reakciósokat, mint titóistákat, mint mondvacsinált gazdasági bűnözőket ítélet nélkül internáltak, kitelepítettek, vagy kényszermunkára hurcoltak a recski bányába, a Hortobágyra és más táborokba.

Ezeket a népellenes bűnöket hivatalos formában még mindig nem ismerték el és nem ítélték el. Aminthogy a kitervezők és végrehajtók komoly felelősségrevonása sem történt meg sem 56 előtt, sem azóta. A bűnösök túlnyomó többsége tovább élvezte a hatalom bizalmát, sokan közülük fontos szerephez jutottak az

56 utáni időszakban különösen a tömegkommunikációban és a kulturális vezetésben.

A múlttal való becsületes szembenézés, a történelmi igazságtétel az egész nemzettel szembeni erkölcsi tartozása a megújulást hirdető párt- és államvezetésnek. A párttagság ama részét pedig, mely lelke mélyén soha nem értett egyet a jogtipró erőszakkal és a véres megtorlással, súlyos lelkiismereti tehertől szabadítaná meg az igazságtalanságok lehető jóvátétele.

Mint hogy azonban e tekintetben három évtized alatt nem történt előrehaladás, alulírottak – az 1956 után kivégzettek hozzátartozói és egykori politikai elítéltek – szükségesnek látják, hogy kezdeményezőleg lépjenek fel. Ezért elhatároztuk a „Történelmi Igazságtétel Bizottsága” megalakítását. A bizottság szükségesnek tartja a volt politikai elítéltek és üldözöttek teljes jogi rehabilitálását, vagyis a büntetett előlethez fűződő valamennyi joghátrány törvényes eltörlését. Meg kell szüntetni:

- a nyugdíjmegállapításnál fennálló hátrányos helyzetüket,
- az állások betöltésénél alkalmazott diszkriminációs titkos és nem titkos intézkedéseket, például a feddhetetlenséget,
- az útlevétörvénynek a büntetett előletből következő kizáró jogszabályait.

Szükségesnek tartjuk a politikai elítéltek és egykori internáltak teljes politikai és erkölcsi rehabilitációját is. Fel kell hagyni a rendőri zaklatásokkal, köznapi életvitelüket, társadalmi elhelyezkedésüket ellenőrző és akadályozó gyakorlattal.

Alapvetően fontosnak tartjuk az 1945-tel kezdődő egész történelmi korszak, a forradalom és az azt követő megtorlás tárgyilagossá, sokoldalú, a ma még zárolt dokumentumokon és visszaemlékezéseken is alapuló történelmi feldolgozását is. Bizalommal fordulunk a történettudomány művelőjéhez, a pedagógusokhoz, a helytörténészekhez és a rokon szaktudományok művelőjéhez. Követeljük velünk együtt a bürokratikus tilalmak megszüntetését, különösképpen az 56-os forradalom és a megtorlás dokumentumainak közzétételét és az ezekkel foglalkozó külföldi kiadványok itthoni szabad forgalmazását. A bizottság maga is feladatának tekinti a tények feltárását és közzétételét. Ezért felkéri mindazokat, akiknek közérdekű személyes emlékei vagy dokumentumai vannak e korról, hogy bocsássa azokat rendelkezésére.

Tudatában vagyunk annak, hogy a történelmi igazságtétel ma még súlyos akadályokba ütközik és szívós küzdelmet kíván. Ezért csatlakozásra szólítjuk mindazokat, akik egyetértenek felhívásunkkal és készek jogi, kegyeleti, történeti vagy más területen előmozdítani vállalt feladatunk elvégzését.

A magyar társadalomhoz fordulunk: követelje velünk együtt a kivégzettek méltó eltemetését és egy nemzeti emlékmű felállítását, amely megőrökíti a sztálinista önkény, a vele szemben vívott szabadságharc és a megtorlás áldozatainak emlékét.

Tisztelettel üdvözöljük a magyar emigráció kezdeményezését, hogy a párizsi Père Lachaise temetőben jelképes emléket állítsanak Nagy Imre és társai mártírhalálának 30. évfordulóján.

Felhívunk mindenkit, hogy ezen az évfordulón, 1988. június 16-án emlékezzen harcokban elesett, halálba hajszolt és kivégzett honfitársainkra. Aki teheti, ezen a napon helyezzen el virágot a rákoskeresztúri temető 301-es parcellájában nyugvó mártírjaink jeltelen sírján.

Budapest, 1988. június 5.

A Történelmi Igazságtétel Bizottsága,

melynek tagjai a következők: Nagy Erzsébet, Gyenes Judit (Maléter Pál özvegye), Halda Alíz, Szilágyi Józsefné, Újhelyiné Haraszi Mária (Losonczy Géza özvegye), Darvas Iván, Dénes János, Eörsi István, Erdélyi Tibor, Fekete Gyula, Fónay Jenő, Forintos György, Földes Péter, Gáliné Káldor Vera, Göncz Árpád, Hankiss Elemér, Hegedűs B. András, Hegedűs László, Hósz Dezső, Kertész Dezső, Litván György, Lócsei Pál, Marián István, Mécs Imre, Mensáros László, Molnár Ferenc, Nagy Elek, Obersovszki Gyula, Pártay Tivadar, Pomogáts Béla, Rácz Sándor, Széll Jenő, Tóbiás Áron, Újhelyi Szilárd, Ungvári Rudolf, Vásárhelyi Miklós, Zimányi Tibor.

A bizottsággal kapcsolat létesíthető az alábbi címeken: Ghyczyné Gyenes Judit, H-1075 Budapest, Wesselényi u. 2. Tel.: 423 459, Halda Alíz, H-1121 Budapest, Mártonhegyi út 22/d. Tel.: 660 528.